

Nieuwe waarnemingen van de Buidelmees (*Remiz pendulinus*) in ons land (**)

door

C. G. B. TEN KATE

(*New records of the Penduline Tit in the Netherlands*)

De duidelijke tendens tot areaaluitbreiding in westelijke richting bij de Buidelmees, waarop o.a. ook door Braaksma (1965) in zijn publicatie over de nestvondst in 1962 in ons land werd gewezen en in Duitsland vooral opvallend in de zomer en herfst van 1961 (Martens, 1965), heeft zich inmiddels voortgezet, ook noordwaarts.

Zo werd in Denemarken in 1964 op Bornholm een ex. waargenomen (Pedersen c.s., 1965) en broedde de soort daar in 1965 met succes (Salomonsen, 1966), terwijl in de omgeving van Copenhagen in 1964 een verlaten nest met bedorven eieren werd gevonden (Salomonsen, 1965) en in 1965 zelfs drie nesten, resp. half voltooid, verlaten (met bedorven eieren) en verlaten (zonder eieren) (Salomonsen, 1966).

In Frankrijk verscheen de soort ook in het noorden van het land: in januari 1960 bij Saint-Quentin (Mayaud, 1960) en in november 1963 tenminste 4 ex. — waarvan er 3 werden gevangen — op Ouessant voor de westkust van Bretagne (Kowalski en Viellard, 1964). Mayaud (1964 en 1965) opperde, mede op grond van ringresultaten, de mogelijkheid dat de voorwerpen, die men 's winters hier en daar in Frankrijk ziet, van Poolse origine zijn.

Voor België betreft de eerste vaststelling een ex., dat 30 september 1966 te Chertal bij Luik werd gevangen (Fontaine, 1967).

In Engeland werd op 22 en 28 oktober 1966 een — vermoedelijk het zelfde — ex. gezien op het Spurn-schiereiland in Yorkshire; ook in dit geval betrof het de eerste vaststelling, die op 4 februari 1967 werd gevolgd door een vangst op het Kanaaleiland Guernsey (Raines en Bell, 1967).

In Nederland was tot 1967 toe, afgezien van de nestvondst, slechts één waarneming bekend: 7 november 1965, Nederweert (Spreuwenberg, 1966).

In 1967 werd de soort echter op vijf plaatsen aangetroffen; hierover kwamen de hieronder vermelde gegevens binnen.

Budel, N. Br., 8 oktober 1967.

Op 8.10.1967 bezochten G. van Mierlo, A. Tillemans en ondergetekende het landgoed „De Hoort”, dat gedeeltelijk in de gemeente Budel (N. Br.) en gedeeltelijk in de gemeente Loozen (Prov. Limburg, België) is gelegen. Het bestaat vnl. uit een aantal heidevennen, omgeven door een rietkraag en elzen- en wilgenbroek.

Sedert enkele jaren wordt de avifauna van de Hoort geïnventariseerd door een vogelwerkgroep uit Neerpelt (België), die, onder leiding van de heer

Lehaen, vanaf augustus met mistnetten vogels vangt met het doel deze te ringen.

Omstreeks 10.30 uur hoorden wij, vergezeld van de heer Lehaen, een luide rietgorsachtige roep. Deze bleek afkomstig te zijn van een Buidelmees (*Remiz pendulinus*), die op ca. 5 m afstand in een wilg zat (op Nederlands grondgebied) en die meteen werd herkend aan de zware oogstreep. In het net, dat naast de wilg stond opgesteld, hingen twee Buidelmezen, een ♀ en een 1e jaars ex., zoals uit de volgende beschrijving blijkt:

	♀:	1e jaars
nek, kruin en keel	: grijs	idem
oogstreep	: „zwaar”, zwart; boven de snavel onderbroken door roest-rode vlekjes	veel minder zwart; boven de snavel als bij ♀
borst en buik	: beige met licht roest-rode tint	beige
rug, schouderveren en kleine vleugeldekveren	: roest-bruin	idem
vleugelstreep	: donker roest-rood	idem
arm- en handpennen	: grijs-bruin met licht beige randen	beige met brede lichte randen
bovenzijde staartpennen	: grijs met lichte randen	beige met brede lichte randen spits toelopend, slechts weinig afgesleten
poten	: zwart met blauwe glans	idem

Foto: H. LEHAEN

Buidelmees (*Remiz pendulinus*), ♀. Gevangen te Budel, N. Br., 8 oktober 1967.

Beide vogels werden door ons (kleurendia's) en door Lehaen (zwart-wit) gefotografeerd. De bijgevoegde foto werd genomen door Lehaen.

Weert, 24 november 1967.

P. Spreuwenberg

Duinen bij Zandvoort, 15, 16, 19 en 21 oktober 1967.

Tijdens een wandeling op 15 oktober 1967 met H. Vader langs een moerasje, begroeid met riet en biezten, in de Amsterdamse Waterleiding Duinen bij Zandvoort, werd mijn aandacht getrokken door een zeer hoog vogelgeluid dat ik als „tssiee” zou kunnen omschrijven. Direct herkende ik de roep van de Buidelmees, die ik in de Camargue veelvuldig had waargenomen. Na enig zoeken ontdekten wij de vogel die ongeveer zo groot als een Pimpelmees was en voedsel zocht in een moerasje met veel „rietsigaren”. Hij bleef veelvuldig roepen en vloog vervolgens naar een vlierstruik.

Met onze kijkers (12 x 50 en 12 x 60) konden wij de Buidelmees enige tijd observeren. De borst en de onderzijde van de vogel waren warm bruineel gekleurd; de kop evenals de vleugels lichter van kleur. De vogel miste de roodbruine kleuren op de borst en de vleugelboeg. Ook de zwartbruine tekening op de kop (voorhoofd en oogstreep) ontbrak. Het betrof hier dus een juveniel exemplaar.

Op de ochtend van 16 oktober nam ik hem nogmaals waar, nu met de heren H. Niesen en H. van der Meulen. Op 19 oktober bezochten de heren F. Niesen en J. Rampen het moerasje en op 21 oktober H. Niesen en T. van Spanje; op deze beide data werd de vogel waargenomen.

Burgervlotbrug 33 N.H.

F. J. Koning

Beuven, Someren, N. Br., 21 oktober 1967.

1 ex., gevangen in een nylonnet. Was waarschijnlijk in gezelschap van 12 Staartmezen, waarvan er 11 werden gevangen. Kwam uit ZW-richting. De vangplaats was een brede rietkraag, doorspekt met wilg. Ik toonde de gevangen vogel aan de toezichthouder ter plaatse, de heer M. Hochstenbach, die hem eveneens als Buidelmees determineerde.

Formaat ongeveer als Matkop. Brede zwarte oog- en oorstreep. Kop en keel grijswit, buik vuliwit. Rug licht roestbruin. Grote slagpendekveren donker roestbruin. Omgeving stuit okergeel. Licht roestbruine borstband, ca 3 mm breed. Poten zeer donkergrijs, in zonlicht donker blauwgrijs. Geluid bij het naderen van het net een zacht „ssie”. Sexe? Vleugel 58 mm, staart 49 mm. Slagpennen met geelwitte buitenrand; staartpennen eveneens, de middelste pennen met aan beide kanten een geelwitte rand. Bovensnavel zwart, de randen grijswit. Op het voorhoofd, juist boven de snavel, enkele roestbruine veertjes, een dwarsstreepje vormend.

M. P. van Aerle.

Zwartemeer-W, Kampen, Ov., 21 november 1967.

1 ex., gevangen in een Japans mistnet, door de heer G. H. E. Smallenbroek en door hem onmiddellijk als Buidelmees herkend. De vogel werd ook getoond aan dr. ten Kate, mijn collega, de heer A. v. d. Berg en ondergetekende, die de soort voordien observeerde in de Camargue. Er werden enige foto's gemaakt.

Grijs-witachtige kop en keel, smalle zwarte oogvlek. Roodbruine rug, naar de stuit toe overgaande in okergeel. Geslacht: ♀ (?). Smallenbroek hoorde ook de roep: een hoog „tsieh”.

J. A. F. Koridon.

Grote IJpolder, Amsterdam - Sloterdijk, 29 december 1967 t/m 1 januari 1968.

1 ex. gehoord en gezien op 29 en 31 december; zat in een rietveldje. Op 30 december waargenomen door W. Verkerk, E. Top en anderen en op 1 januari 1968 door A. N. Swart, E. J. van IJzendoorn, J. de Roever, G. Oreel en J. Reijnders.

Zo groot als een Pimpelmees, roodbruin, grijze kop, zwarte oogvlek en voorhoofd; lichte vleugelvlek als bij Matkop; bruine staart met lichtere streep in het midden; van onderen isabelkleurig, bij de kop wit als bij Grasmus; poten donkergrijs, snavel lichtgrijs. Geluid: dun, langgerekt, Rietgorsachtig „tsieie”.

J. de Roever, G. Oreel en E. Veling.

In de periode van 8 oktober 1967 t/m 1 januari 1968 werden dus op één plaats in Overijssel, twee in Noord-Holland en twee in Noord-Brabant in totaal 7 exemplaren waargenomen, waarvan er 4 werden gevangen en geringd.

SUMMARY:

New records of the Penduline Tit (Remiz pendulinus) in the Netherlands.

In the period of 8 October 1967 till 1 January 1968 inclusive 7 specimens of the Penduline Tit were seen in the Netherlands: one in the province of Overijssel, two in Noord-Holland and four in Noord-Brabant. Four of them were trapped and ringed. Till then there were only two records: a "cock's" nest in Noord-Brabant in September 1962 (Limosa 38: 6—12) and one bird seen in Limburg in November 1965 (ibidem 39: 147—148).

LITERATUUR:

- Braaksma, S. (1965): Een nestvondst van de Buidelmees (*Remiz pendulinus*) in de Brabantse Biesbosch in december 1962. *Limosa* 38: 6—12.
- Fontaine, S. (1967): Première observation de la Mésange Remiz (*Remiz pendulinus*) en Belgique. *Aves* 4: 1—2.
- Kowalski, H. en J. Viellard (1964): La Remiz penduline à Ouessant. *Penn ar Bed* 11: 153—154.
- Martens, J. (1965): Der Einflug der Beutelmeise nach Mitteleuropa im Herbst 1961. *Die Vogelwarte* 23: 12—19.
- Mayaud, N. (1960): Notes d'Ornithologie Française, IV. *Alauda* 28: 298.
- (1964): idem, VII. *Ibidem* 32: 70.
- (1965): idem, VIII. *Ibidem* 33: 145.
- Pedersen, A., S. P. Sillehoved, R. Melchior-Hansen (1965): Pungmeise (*Remiz pendulinus*) iagttaget på Bornholm, April 1964. *Dansk Orn. For. Tidsskrift* 59: 50.
- Raines, R. J. and A. A. Bell (1967): Penduline Tit in Yorkshire: a species new to Britain and Ireland. *British Birds* 60: 517—520.
- Salomonsen, F. (1965): Pungmeise (*Remiz pendulinus*) som ynglefugl i Danmark. *Dansk Orn. For. Tidsskrift* 59: 41—47.
- (1966): Pungmejsen (*Remiz pendulinus*) i Danmark 1965. *Ibidem* 60: 108—117.
- Sprenuwenberg, P. (1966): Waarneming van de Buidelmees (*Remiz pendulinus*). *Limosa* 39: 147—148.